

Thomas Chr. Wyller

Bibliografi 1951-2011

Utarbeidet av Bredo Berntsen

Universitetsbiblioteket i Oslo
Bibliotek for humaniora og samfunnsvitenskap

Oslo 2012

Forord

Hensikten med en bibliografi som denne er å lage et praktisk hjelpemiddel for å presentere fagrelevant litteratur for forskere og studenter. En annen hensikt med en bibliografi er å bidra til å gi svar på spørsmål av typen: Hva ble publisert innen faget? Hvor meget ble publisert? Hvordan ble det publisert?

Av veteranene innen norsk statsvitenskap har jeg tidligere laget oversikter over Jens A. Christophersens og Sten Sparre Nilsons faglige forfatterskap. De var begge opptatt av at man innen et stort og veletablert fag ved Universitetet i Oslo ikke glemte sine historiske røtter. Denne gang er det mannen som opprettet Institutt for statsvitenskap - Thomas Chr. Wyller - som skal i søkelyset. Og når bibliografien kommer nå – i en oppdatert utgave – er det fordi Wyller gikk bort våren 2012, i en alder av 89 år. Han har selv - i artikkelen *Hvordan jeg ble statsviter* - understreket hvor viktig det er "å søke sine røtter". Artikkelen er for øvrig i sin helhet tatt med i denne oversikten (s. 14-15).

Thomas Chr. Wyller (1922-2012) ble magister i statsvitenskap i 1951 som nummer to her i landet (etter Eirik Steiness). Han forteller selv at han ikke primært hadde tenkt seg noen akademisk karriere, men at han så det som "manna fra himmelen" da statsvitenskap ble innført som universitetsfag i Oslo i 1947.

I 1951-54 var han stipendiat ved det nye Institutt for norsk historisk forskning. Han var stipendiat ved London School of Economics 1953-54, "fungerende dosent" i statsvitenskap 1954-56, og fast tilsatt som dosent 1.1. 1957. I 1958 ble han bestyrer ved det nyopprettede Institutt for statsvitenskap - en stilling han hadde fram til 1963. Med det ble han den første fast ansatte i vitenskapelig stilling på instituttet. I 1958 tok den statsvitenskapelige pioneren doktorgraden på avhandlingen *Nyordning og motstand*. Han var også formann i Norsk statsvitenskapelig forening 1958-1961. Professor ble han i 1968.

Utover den nevnte artikkelen *Hvordan jeg ble statsviter* har Wyller relativt utførlig skrevet om hvordan faget statsvitenskap ble til og om dets første fase i Kuhnle, Stein, red. *Det Politiske samfunn. Linjer i norsk statsvitenskap*. Tano, Oslo 1986.

Professor Wyller har i første rekke interessert seg for det norske politiske system og de norske politiske prosesser, noe som vises i bok- og artikkeltitler som *Staten og organisasjonene* (1954), *Vårt politiske system: en innføring* (1970), *Norsk oljepolitikk* (1975), *Parlamentarismen i Norge* (1983), *Refleksjoner over "politisk innflytelse"* (1988), *Det norske storting 100 år* (1990), *Demokratiet og miljøkrisen. En problemskisse* (1999) og *Folkeavstemning om EU: bindande eller rådgjevande* (2001).

Det vil ellers fremgå av bibliografien at Wyller i sin publikasjonsvirksomhet har vekslet mellom det rent akademisk-faglige og det populærvitenskapelige. Som eksempler på det siste er de mange kronikker som var en del av Universitetsforlagets vitenskapelige pressetjeneste og P2-akademiet; Kulturredaksjonen NRK.

Bibliografien søker å dekke mest mulig av det som er publisert av Thomas Chr. Wyller. Takket være et godt samarbeid med ham er oversikten nær komplett. Tidsrammen strekker seg fra 1951 til 2011. Bibliografien er løpende nummerert - og er ordnet ut fra de tre hovedgruppene avhandlinger, bøker og skrifter, og tidsskriftartikler. Det er to undergrupper under bøker og skrifter. Disse er a) forfatter b) medarbeider, medforfatter, redaktør og oversetter. Innen hovedgruppene er innførslene kronologiske. Referansen til artiklene er i rekkefølgen: År, volum og sidetall. Avisartikler er ikke tatt med. De finnes i hans egen bok Ytringer (2007).

B.B.

Avhandlinger

1.

Thomas Paine : politiker og ideolog.

Magistergradsoppgave i statsvitenskap. Universitetet i Oslo, 1951.
147, I-XXXXIII s.

2.

Nyordning og motstand : en framstilling og en analyse av organisasjonenes politiske funksjon under den tyske okkupasjonen 25.9.1940 - 25.9.1942. Oslo : Universitetsforlaget, 1958. 372 s.
Avhandling (doktorgrad). (Universitetet i Oslo. Institutt for statsvitenskap. Skrifter. 1.)

Bøker og skrifter

Forfatter

3.

Fra okkupasjonsårenes maktkamp : Nasjonal Samlings korporative nyordningsforsøk 9. april 1940 - 1. februar 1942. Oslo : Tanum, 1953. 190 s.

4.

Begrenser organisasjonene vår politiske frihet?
Oslo, 1957.
(Universitetsforlagets kronikktjeneste. 15.)

5.

Et forsvar for topartisystemet. Oslo, 1958.
(Universitetsforlagets kronikktjeneste. 39.)

6.

Fredsforskning. Oslo, 1958. 4 bl.
(Universitetsforlagets kronikktjeneste. 54.)

7.

Folkeavstemning. Oslo, 1962.
(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige pressetjeneste. 24.)

8.

Politisk rekonstruksjon mai-juni 1945.(Arbeidstittel). Oslo, 1962. 193 pag.
Stensilert.

9.

Frigjøringspolitikk : regjeringsskiftet sommeren 1945.
Oslo : Universitetsforlaget, 1963. 219 s.
(Universitetet i Oslo. Institutt for statsvitenskap. Skrifter. 4.)

10.

Opppløsningsrett i vår forfatning? Oslo, 1963.
(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige pressetjeneste. 12.)

11.

Ny valgordningsdebatt - 150 år etter Eidsvoll. Oslo, 1964.
(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige pressetjeneste. 5.)

12.

Nytt om 1945. Oslo, 1964.
(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige pressetjeneste. 8.)
Søkelys over partiene. Oslo, 1964.
(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige pressetjeneste. 16.)

13.

Et norsk to-partisystem? Oslo, 1965.
(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige pressetjeneste. 10.)

14.

Oppløsningsrett i Norge? Oslo, 1965.

(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige presstjeneste. 11.)

15.

Hva er politikk? Oslo, 1966.

(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige presstjeneste. 4.)

16.

Norge og NATO i 1949. Oslo, 1966.

(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige presstjeneste. 10.)

17.

Landforbund og lønnskamp : en studie av Embetsmenneskes Landsforbund.

1918.68. Oslo : Cappelen, 1970. 180 s.

18.

Vårt politiske system : en innføring.

Oslo : Cappelen forlag, 1970. 113 s.

19.

Folkeavstemning om norsk medlemskap i Fellesmarkedet. Oslo, 1971.

(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige presstjeneste. 42.)

20.

Folkeavstemningen - en politisk prosess. Oslo, 1972.

(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige presstjeneste. 11.)

21.

Folkeavstemningen og demokratiets mekanismer. Oslo, 1972.

(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige presstjeneste. 42.)

22.

Folkeavstemningen. 2. Pressgrupper, eksperter og politikk. Oslo, 1972.

(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige presstjeneste. 43.)

23.

Folkeavstemningen. 3. Politisk deltagelse - et demokratisk fundament. Oslo, 1972.

(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige presstjeneste. 44.)

24.

Folkeavstemningen - et historisk perspektiv. Oslo, 1972.

(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige presstjeneste. 13.)

25.

Folkeavstemningen - og dens problemer. Oslo, 1972.

(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige presstjeneste. 12.)

26.

Fortsatt EF-strid? Oslo, 1973

(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige presstjeneste. 7.)

27.

Nominasjon ved stortingsvalg. Oslo, 1973.

(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige pressetjeneste. 6.)

28.

Norge blir oljestat. Oslo, 1973.

(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige pressetjeneste. 9.10.)

29.

Parlamentarismen. Oslo, 1973.

(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige pressetjeneste. 20.)

30.

Regjeringsvalg. Oslo, 1973.

(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige pressetjeneste. 21.)

31.

Valgordningen. Oslo, 1973.

(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige pressetjeneste. 23.)

32.

Lønnsoppgjøret : gamle og nye former? Oslo, 1974.

(Kronikktjenesten. Universitetsforlagets vitenskapelige pressetjeneste. 11,12.)

33.

Christian Michelsen : politikeren.

Oslo : Dreyer, 1975. 250 s.

34.

"Gammel og ny maktfordeling i Norge" / Oslo : 1976. (Referat fra Studieselskapet samfunn og næringsliv's rådsmøte 21. mars 1976.)

35.

Ta plass! : NSB 1920-1980. Oslo : Cappelen, 1982. 312 s.

36.

Parlamentarismen 100 år i Norge. Oslo, NRK Skoleradioen, 1983. 2 s.

37.

Vilje og visjon : Ungdom 1945-46. Oslo : Universitetsforlaget, 1989.

89 s.

38.

Treholt-dommen : jus og politikk. Oslo : Institutt for statsvitenskap, 1991. 18 s.

(Universitetet i Oslo. Institutt for statsvitenskap. Notat. 03/91).

39.

Skal folket bestemme? : folkeavstemning som politisk prosess. Oslo : Universitetsforlaget, 1992. 141 s.

40.

The referendum as a political process : the Norwegian experience. Oslo : Institutt for statsvitenskap, 1994, 21 s. (Universitetet i Oslo. Institutt for statsvitenskap. Forskningsnotat; 03/94). "Paper originally presented at the Madrid ECPR joint sessions workshops April 1994".

41.

Folkeavstemning som politisk prosess. Oslo : NRK, 1995. S. 45-53.
(P2 -akademiet. Kulturredaksjonen. NRK. P2. Nr. B)

42.

Frigjøringspolitikk mai-juni 1945. Oslo : NRK, 1996. S. 186-195.
(P2-akademiet. Kulturredaksjonen. NRK. P2. Nr. E)

43.

Nyordning og motstand under okkupasjonen. Oslo : NRK, 1998. S. 184-194.
(P2-akademiet. Kulturredaksjonen. NRK. P2 . Nr. J)

44.

Demokratiet og miljøkrisen. Oslo : NRK, 1999. S. 35-45.
(P2-akademiet. Kulturredaksjonen. NRK. P2. Nr. O)

45.

Demokratiet og miljøkrisen : en problemskisse. Oslo : Universitetsforlaget, 1999.
99 s. (Det Blå Bibliotek).

46.

Folkeavstemning om EU - for tredje gang? Oslo : NRK, 2000. S. 20-30
(P2-akademiet. Kulturredaksjonen. NRK. P2. Nr. U)

47.

Verdikommisjonen : status etter ett år. Oslo : NRK, 2000. S. 56-65.
(P2-akademiet. Kulturredaksjonen. NRK. P2. Nr. Q)

48.

Folkeavstemning for 3. gang? Oslo: Institutt for statsvitenskap. 2002. 87 s.
(Universitetet i Oslo. Institutt for statsvitenskap. Forskningsrapport 2/2002)

49.

W/25X. Motstandskampen på Grini. Oslo: Aschehoug, 2002. 150 s.

50.

Motstandskampen på Grini: W/25X. Oslo : NRK, 2003. S. 152-161.
(P2-akademiet. Bd. XXVIII)

51.

Christian Michelsen og 1905. Oslo : NRK, 2005. S. 79-89.
(P2-akademiet. Nr. XXXV)

52.

Forvitrer folkestyret? : om makt og demokrati i dagens samfunn.

Oslo : NRK, 2005. S. 46-54.

(P2-akademiet. Nr XXXII)

53.

Verdikommisjonen : refleksjoner over et eksperiment. Oslo : Unipub, 2002.

162 s.

54.

Hvem skal bestemme - Stortinget eller folket? Oslo : Vidarforlaget, 2006.

121 s.

55.

Ytringer. Oslo: Transit, 2007. 453 s.

56.

W/25X. Motstandskampen på Grini. Ny Utg. Oslo: Aschehoug, 2009. 150 s.

57.

I krig og fred : essays. Oslo: Transit, 2010. 249 s.

58.

Verdenskrig og hverdagsliv : en stavangerfamilie under krigen. Sandnes : Commentum, 2011.

144 s.

Medarbeider, medforfatter, redaktør og oversetter

59.

Ward, Barbara

Veien vi må gå. Overs. av Thomas Chr. Wyller.

Oslo : Tiden, 1951. 189 s. Orig.tit. Policy for the West.

60.

Norge som oljestat. Red.: Thomas Chr. Wyller.

Oslo : Gyldendal, 1973. 140 s. (Fakkell-bok; 264)

61.

Norsk oljepolitikk. Red.: Kari Bruun Wyller og Thomas Chr. Wyller.

Oslo : Gyldendal, 1975. 198 s. (Motforestillinger; 1)

62.

Oljen og vårt politiske system. S.S. 153-174. I: *Norsk oljepolitikk.*

Red.: Kari Bruun Wyller og Thomas Chr. Wyller. Oslo : Gyldendal,

1975. (Motforestillinger; 1)

63.

Vekst og ressurser. Red.: Kari Bruun Wyller og Thomas Chr. Wyller.

Oslo : Gyldendal, 1976. 149 s. (Motforestillinger; 2)

64.

Barn. Red.: Kari Bruun Wyller og Thomas Chr. Wyller.
Oslo : Gyldendal, 1978. 118 s. (Motforestillinger; 4)

65.

Christian Michelsen og unionsoppløsningen i 1905. S.S. 123-130.
I: *Store navn i norsk historie*. Red. av Magne Skodvin. Oslo : Cappelen, 1978.

66.

Norsk samferdselsplan: en kritisk kommentar. S.S. 12-30. I: *Samferdsel og samfunn*. Red.: Kari Bruun Wyller og Thomas Chr. Wyller. Oslo: Gyldendal, 1987.
(Motforestillinger; 3)

67.

Samferdsel og samfunn. Red.: Kari Bruun Wyller og Thomas Chr. Wyller.
Oslo : Gyldendal, 1978. 139 s . (Motforestillinger; 3)

68.

Folkelig deltakelse. S.S. 1-21. I: *Demokrati og folkeaksjoner. Tre studier og to artikler*. Oslo: Hovedkomiteen for norsk forskning, 1980. (Skrifter. 9.)

69.

Forord (med Egil A. Wyller). S.S. 5-6. I: *Kogon, Eugen. SS-staten: de tyske konsentrasjonsleirenes system*. Oslo: Gyldendal, 1981. 301. s.

70.

Berg, Ole

Statsvitenskapen og dens brukspotensiale/ Ole Berg. Statvitenskap og "political science"/ Stein Rokkan. Alta-saken : en statsvitenskapelig jaktmark/ Thomas Chr. Wyller. Bruk av metode i samfunnsundervisningen/ Ottar Hellevik. Mediakrigen i Libanon : var NRK balansert?/ Daniel Heradstveit.
Oslo : Universitetet i Oslo, Institutt for statsvitenskap, 1984. 127 s.

71.

Vårt politiske system : bakgrunnsstoff til en programserie for videregående skoler./ Thomas Chr. Wyller, Jon-Anders Helseth.
Oslo : NRK Undervisningsradioen, 1984. 15 s.

72.

Litt om aksjoners virkninger. S.S. 89-105. I: *Kraftutbygging, konflikt og aksjoner*. Red. av Kjell Haagenen og Atle Midttun. Oslo: Universitetsforlaget, 1984.

73.

Om "rikets sikkerhet". S.S. 73-78. I: *Vi anklager! Treholtsaken og retts-sikkerheten*. Red. av Mads T. Andenæs og Ketil Bjørnstad. Oslo: Aschehoug, 1986.

74.

Spionasje og påvirkning. S.S. 17-24. I: *Vi anklager! Treholtsaken og retts-sikkerheten*. Red. av Mads T. Andenæs og Ketil Bjørnstad. Oslo: Aschehoug, 1986.

75.

Universitetsfaget: De første ti år. S.S. 21-35. I: *Det politiske samfunn: Linjer i norsk statsvitenskap*. Red. av Stein Kuhnle. Oslo : TANO, 1986.

76.

Strøtanker om demokratiet. S.S. 79-84. I: *Til framtida*. Red. av Bjørn Bjørnssen et al. Oslo: Tiden, 1987.

77.

Skolens kriser. S.S. 178-194. I: *Skolen i krise?* Red. av Kari Johansen. Oslo: Gyldendal, 1988.

78.

Det norske storting. S.S. 48-69. I: *Parlamenten i Norden*. Red. av Krister Ståhlberg. Åbo: Åbo akademi, 1990. (Meddelanden från Ekonomisk-statsvetenskapliga fakulteten vid Åbo akademi. Ser.A; 313).

79.

Miljøkrisen og demokratiet. S.S. 174-184. I: *Den uoverstigelige grense: tanke og handling i miljøkampen*. Red. av Svein Gjerdåker et al. Oslo: Cappelen, 1991.

80.

Folkeavstemning om EF: et "beslutningsråd". S.S. 81-93. I: *EF, Norge og 1990-årene: seks artikler om EF-sakens betydning i 1993*. Red. av Nils Asbjørnsen og Gunnar Vogt. Oslo, 1993. (Forskningsrapport 02/93. Universitetet i Oslo. Institutt for statsvitenskap).

81.

The ecological crisis and democracy. S.S. 3-13. I: *The Legal status of the individual in Nordic environmental law*. Ed. By Frank Horn and Tuula Tervashonka. Rovaniemi: The Northern Institute for Environmental and Minority Law, University of Lapland, 1994. (Juridica Lapponica. 10).

82.

Einar Gerhardsen (1897-1987). S.S. 164-170. I: *Political Leaders of Contemporary Western Europe. A Biographical Dictionary*. Ed. By David Wilsford. Westport, Conn.: Greenwood Press, 1995.

83.

Norway: six exceptions to the rule. S.S. 139-152.
I: *The Referendum Experience in Europe*. Red. av Michael Gallagher og Pier Vincenzo Uleri. Basingstoke: Macmillan, 1996.

84.

Handlingsideologene - de som formet Norge. S.S. 43-46. I: *Kunnskapsregimer. Debatten om De Nasjonale Strateger*. Red. av Erik Rudeng. Oslo: Pax, 1999.

Tidsskriftartikler

85.

Hovedtrekk av Nasjonal Samlings idéer om stat og samfunn 1933-1940.

Statsvetenskaplig tidsskrift 1953: 56, 212-255.

86.

Staten og organisasjonene. Noen bemerkninger til problemet om ikke-politiske organisasjoners politiske funksjon. *Statsøkonomisk tidsskrift* 1954: 68, 144-170.

87.

Om nominasjon ved offentlige valg som statsvitenskapelig problem.

Statsøkonomisk tidsskrift 1959: 73, 122-139.

88.

Utvidelsen av statens myndighetsområde i Norge under første verdenskrig.

Historisk tidsskrift 1959: 39, 321-337.

89.

Partier og partisystem i Canada. *Statsvetenskaplig tidsskrift* 1960: 63, 382-401.

90.

Tanker om utenrikspolitisk tenkning. *Samtiden* 1961: 70, 222-240.

91.

Oppløsningsrett i vår forfatning? *Samtiden* 1963 : 72, 25-32.

92.

Kings Bay-saken: jus, politikk og statsvitenskap. *Lov og rett* 1964 : nr. 1, 15-25.

93.

Refleksjoner om "politikk". *Samtiden* 1965 : 74, 12-23.

94.

Organisasjonssamfunnet. *Norges industri* 1965 : 47, 355-356, 361-365.

95.

Hvilken rolle spiller organisasjonene i den lovgivende, utøvende og dømmende offentlige virksomhet? *Norges industri* 1965 : 47, 375-376, 393.

96.

Organisasjonene, de politiske partier og den offentlige opinion.

Norges industri 1965 : 47, 424-426.

97.

En valgkommentar. *Samtiden* 1965 : 74, 455-562.

98.

Vidkun Quisling og rettsoppgjøret. En problemskisse. *Samtiden* 1966 : 75, 204-230.

99.

Mer om organisasjonsdemokratiet. *Norges industri* 1966 : 48, 5-7.

100.

Vårt politiske system. *Norges industri* 1967 : 49, 116-117, 182-183, 201, 205.

101.

Det ulykkelige valg, eller opposisjonen som ble vekk. *Samtiden* 1969 : 78, 463-471.

102.

Refleksjoner ved et jubileum. *Nordisk administrativt tidsskrift* 1969 : 50, 44-50.

103.

Oljen. *Samtiden* 1975 : 84, 1-11.

104.

Paul M. Hayes: Quisling: The Career and Political Ideas of Vidkun Quisling, 1887-1945. (Bokanmeldelse). *American Political Science Review* 1975 : 69, 1477-78.

105.

Jernbanemeldingen: Ny omgang på bilismeskruen. *Samferdsel* 1983 : 22, 8-10.

106.

Kampen om historien. *Tidsskrift for samfunnsforskning* 1983 : 24, 485-495.

107.

Aksjon som forandringsstrategi. *Forskning og framtid* 1984 : 3, 19-27.

108.

Historisk bokhøst. *Tidsskrift for samfunnsforskning* 1984 : 25, 595-599.

109.

Norsk oljevirkosomhet og dens virkninger. *Norsk oljerevy* 1984 : 10, 17. 19-22.

110.

Norsk oljevirkosomhet og dens virkninger. II. *Norsk oljerevy* 1984 : 10, 25-27. 29.

111.

Norsk oljevirkosomhet og dens virkninger. III. Oljen og vårt politiske system. *Norsk oljerevy* 1984 : 10, 25. 27-29. 31.

112.

Nye glimt fra vår nyere historie. *Tidsskrift for samfunnsforskning* 1985 : 26, 476-480.

113.

Si vis pacem, para pacem. Internasjonal politikk 1985 : nr.1, 7-33.

114.

Dagboken som kilde. Betrakninger omkring Jens Haugland: Dagbok frå Kongens råd. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift* 1986 : 2, 103-110.

115.

Tillit til Stortinget? *Norsk oljerevy* 1986 : 12, 15-16.

116.

Politiske biografier som kilde: Én er ingen kilde, men mange er ikke nok. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift* 1987 : 3, 87-93.

117.

Svein Molaug: Vår gamle kystkultur. (Bokanmeldelse). *Skoleforum* 1987 : Nr. 1, 57-58.

118.

Ole Kristian Grimnes: Veien inn i krigen. (Bokanmeldelse). *Nytt norsk tidsskrift* 1987 : 4, 78-84.

119.

Mongstad. *Norsk oljerevy* 1987 : 13, 20-21.

120.

Lærerstriden som politisk prosess. *Skoleforum* 1988 : 87, 18-21.

121.

Hvordan jeg ble statsviter. *Tidsskrift for samfunnsforskning* 1988 : 29, 571-574.

122.

Refleksjoner over "politisk innflytelse". *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift* 1988 : 4, 127-151.

123.

Einar Gerhardsen som politisk leder. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift* 1989 : 5, 159-174.

124.

Miljøpolitikk - en tofrontsrig. *Norsk oljerevy* 1990 : 16, 16-17.

125.

Jubileumsord: til de unge. *Nytt norsk tidsskrift* 1990 : 7, 99-107.

126.

Om Storting og småting. *Samtiden* 1990 : 100, 9-15.

127.

Referendum i fransk og norsk perspektiv. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift* 1990 : 6, 201-212.

128.

Ti bud for EF-debatten. *Samtiden* 1991 : 101, 20-25.

129.

Om folkeavstemning: en metapolitisk betraktning i lys av EF-striden. *Nytt norsk tidsskrift* 1992 : 9, 3-11.

130.

Noen jubileumsord: om kunnskap, standpunkt og politisk handling. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift* 1997 : 13, 402-406.

131.

Fest-kantate. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift* 1998 : 14, 3-9.

132.

Rikets sikkerhet - og demokratiets: refleksjoner over Lund-kommisjonens rapport. *Nytt norsk tidsskrift* 1997 : 14, 203-215.

133.

Folkeavstemning om EU: bindande eller rådgjevande? *Syn og Segn* 2001 : 107, 14-23.

134.

EU-saken, folkeavstemning og Stortinget. *Nytt norsk tidsskrift* 2004 : 21, 194-201.

135.

Prolog til åpningen av statsviterkonferansen i Trondheim 3. januar 2007 *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*, 2007 : 23, 235-242.

136.

Monarkiet, republikken - og framtida for demokratiet *Syn og segn* 2008 : 114, 79-88.

Hvordan jeg ble statsviter

Jeg ser redaktørens poeng med denne serie. Norsk samfunnsforskning er gammel nok til å ha sin historie. Det er grunn til å bevisstgjøre den, til å søke sine røtter: intet er så historisk som de. La dem derfor profileres, "pionerene", de tilstundne pensjonister. Jeg tilføyer: vakkert å la dem få gjøre det selv.

Annetsteds har jeg skrevet relativt utførlig om hvordan faget statsvitenskap ble til og om dets første fase. (Universitetsfaget: de første 10 år. I *Kuhnle*, Stein, red.: Det politiske samfunn. Linjer i norsk statsvitenskap. Tano, Oslo 1986.) Min rapport her blir derfor rent personlig.

For meg - som for medstudent og senere kollega Eirik Steinnes (TFS 1988, s 287-289) - er utgangspunktet krigen. Vår modning som samfunnsborgere fant sted under ekstremt spesielle vilkår. Hva ellers skjer som normal sosialisering, ble for meg nærmest en vekkelse. Frigjøringen i 1945 utløste derfor et enormt aktivitetsbehov, akkumulert under tre års Grini-opphold. Jeg ville være med i det pulserende samfunnsliv, bygge landet, ja såvisst også "redde verden". Og ikke minst: det hastet! En utålelig tanke - ja utenkelig - å isolere seg på en lesesal for å lære noe. Krigen hadde lært meg nok.

Så ble jeg redaktør på heltid, av tidsskriftet UNGDOM, hvis motto egentlig var aktivt engasjement, nær sagt uansett i hvilken retning. Sterke standpunkter og varme følelser preget bladet; jeg ser tilbake på min fortid hverken nostalgisk eller nedlatende, men med en viss stolthet, parret med en vag følelse av å ha mistet noe verdifullt på veien fra da til nå.

Det tok et års tid før jeg falt til ro og innså behovet for kunnskaper. Jeg planla 3 års frie studier av samfunnsrelevante spørsmål. Ingen eksamen: hva skulle jeg vel med den? Jeg trengte en kunnskapsplattform, ikke et vitnemål. Jeg hadde levd et år som redaktør uten å kunne noe: så burde vel noen års lesning sikre meg levebrød som fri skribent?

Et tilfeldig stipend fra Danmark - formidlet av den elskelige Francis Bull som gjerne ga givne inntrykk av at jeg egentlig var hjemmefrontens leder - brakte meg til København. Jeg begynte å lese fransk - hvorfor husker jeg ikke - og skrev reisebrev til hjemlandets presse. Jeg delte min tid mellom Platon - hos hvem alle ting har sin begynnelse - og debatten mellom Tingsten og Laski som markerte deres daværende slutt punkt. Jeg møtte Hal Koch som drev en høyskole der jeg foredrog norsk krigslyrikk, og Alf Ross uten å ane hans format. Hans bok "Hvorfor demokrati?" ble imidlertid en bibel, etter at jeg hadde overvunnet sjokket over tittelen, meningsløs for en leser som aldri hadde drømt om at det spørsmål var problematisk.

I den tilstand nådde meldingen meg: statsvitenskap var innført som Universitetsfag i Oslo. Det var manna fra himmelen: kunnskapstilegnelsen fikk en ramme, lesningen en retning. Bare avbrutt av en fantastisk ungdomstur til Øst-Tyskland og senere formannsvervet i Studentersamfunnet, ble jeg statsvitenskapsstudent på heltid. Hvorfor? Fordi jeg der trodde å finne hva jeg trodde å trenge. Fordi sosiologi ikke ga nok om politikk og fordi sosialøkonomi ga for mye økonomi. Og fordi professor Castberg - studiets far og fadder - mente at faget skulle bidra til å øke kvaliteten i norsk presse. Jeg tilbød min assistanse.

Altså: ingen vitenskapelig orientering som motiv, ingen innsiktet forskerkarriere. Ingen egentlig faglig bevissthet overhodet: bare en mulighet innsett for å finne vei og mening i en verden som fortsatt var flytende - samt en plattform for fortsatt aktivitet.

Men så kom virkningene, dels av egen modning, dels av studiet selv og miljøet som bar det frem. En magistergrad hørtes etterhvert forlokkende og føltes oppnåelig. Nok et tilfeldig stipend kom i min vei - denne gang til Paris, og i et år studerte jeg min anglo-amerikanske helt Tom Paine på engelsk og skrev om ham på norsk i et fransk bibliotek. Underlig nok ble

det en slags magisteravhandling av det. Men også den betrakter jeg i dag med sinnsro: jeg har ingen vansker med å innse at jeg var mer opptatt av deltakeren, aksjonisten, et dramatisk liv enn hans plass i den politiske idéhistorie, det faglige sentrale aspekt.

Så fikk jeg min magistergrad - i 1951. Lærere hadde jeg ikke hatt, pensum var vesentlig statsrett, avhandlingen skrevet uten rettleiding fra andre enn en lærd og kritisk venn. Jeg følte meg kanskje ikke som en halvstudert røver. Men at jeg var det, har jeg senere aldri nærret den ringeste tvil om.

Hva man gjør med en så fin tittel? Jeg søkte stipend - det fikk jeg ikke. Jeg søkte jobb som presseman: den fikk jeg ikke. Man tilbød meg å bli generalsekretær i det da nylig etablerte "Folk og Forsvar": man fikk meg ikke. Inntil en åpning plutselig meldte seg: en forskerplass ved det nye *Institutt for norsk historisk forskning*, attasjert Magne Skodvin og okkupasjonsforskningen. Fristelsen ble for sterk: jeg bet på og ble hengende ved Universitetet i Oslo..

Slik gir da dette selvbiografiske riss råstoff til etpar oppsummerende hovedlinjer:

For det første bakgrunnen. "Pionerene" tilhørte alle krigsgenerasjonen. Om de senere samfunnsvitenskapelige vekster varierte, kan det neppe betones for sterkt at de vokste ut av det samme jordsmonn.

Dernest et sammenfall av tilbud og etterspørsel tilpasset min ringe person: det nye studiet ble åpnet da jeg trengte det som mest og var moden nok til å ta imot det.

Men fortsatt forelå en studiemotivasjon intimt knyttet til fagets praktiske brukspotensial. For riktignok hadde jeg av Weber lært at "politikk er som langsom boring i harde planker". Men den vitenskapelige boring sto for meg som enda langsommere; den passet mitt gemytt dårlig. Ingen var mer forbauset enn jeg selv da jeg - fortsatt langsomt - gled inn i en vitenskapelig karriere. Kanskje man derfor kan si at de linjer jeg her skriver, ikke svarer på et "hvorfor" jeg ble statsviter. De beskriver bare hvorledes.

La meg legge til dette:

Som akademisk statsviter har jeg aldri helt sluppet taket i min første kjærlighet: det personlige engasjement. Modnere, mer avslappet, men fortsatt med gleden over å ha en mening selv om den i blant tar tvisynets form. Den er forbundet med en smule følelse av forpliktelse: et standpunkt, utbygget med faglig innsikt, kan tenkes både å interessere andre og i blant å ha virkninger. Riktignok bør man kunne anvende hypotesen om "vikarierende motiver" på seg selv like fullt som på andre. Men når det problem blir for meg for nærgående, finner jeg hvile i den første sats jeg lærte utenat som student, funnet hos Ross: "Derav at et standpunkt er et standpunkt og ingen vitenskapelig sannhet, følger ikke at man ikke kan ha et standpunkt."

La den setning stå som mitt faglige credo og samtidig som en slags psykologisk basert forklaring på hvorfor jeg ble statsviter.